

TÜRKMEN GELİNİ GÜLİSTAN¹

Hayrettin DURMUŞ

Ak sütüyle beni büyüten, ninni ve masallarıyla uyutan
annemin aziz hatırasına...

Masal masal

Oğlu kızı on iki

Yumurtanın sarısı

Yere düştü yarısı

Sahancının karısı

Pilav pişirmiş yiyememiş

Allı fistan giyememiş

Derdini kimselere diyememiş

Adını bu masalda gizlemiş

“İyi okuyun bu masalı

Bir de öğüdüüm var.” demiş

Biz anlatalım masalı

İçindedir akı, karası,

Dileyen alır akı, dileyen karayı

Aman dikkat edin kanatmayın yarayı...

*Az gittik uz gittik, dere tepe düz gittik, bir de baktık ki bir arpa boyu yol
gitmişiz...*

Kimilerine göre Çin’den ötede, kimilerine göre Hint’ten beride, aslını sorarsanız Anadolu’da, zemheride, dağların yamacında, bulutların ucunda, sevdaların burcunda, güzel mi güzel, aşkı dillerde destan, adı Gülistan bir kız yaşarmış. Günün ışığı söndüğünde ortalığı aydınlatır, yağmurlar din-

¹ Çocukluğumda annemden çok masal dinledim. Bu masal da onlardan birisi. Afyon-Sultandağı-Karapınar’da “Aydır Gelin” olarak bilinir bu masal.

diğinde yürekleri ıslatmış. Gün olmuş, devran dönmüş, bizim güzel kız gönlünü Garip adında bir yiğide kaptırmış. Kafdağı'nda bir ev yaptırmış ve Garip Oğlan'la evlenmişler. Sormayın o yerin rüzgârını, selini; Garip Oğlan tutmuş Gülistan'ın elini, bizim Gülistan olmuş Türkmen gelini...

Garip Oğlan iyi bir eşmiş fakat kesesi boşmuş, yolu gurbete düşmüş. Evlendiği gece Gülistan'a zümrütten daha parlak bir taş hediye etmiş. Bir gece kaldıktan sonra çalışıp para kazanmak üzere gurbet yolunu seçmiş. Gezmedik il, dolaşmadık belde bırakmamış. Dönüp ardına bakmamış. Işık yanan her yere, duman tüten her eve varmış. Çalışmış, çabalamış tam yirmi beş senede üç altın kazanmış. Akıllı Türkmen gelinindeymiş. Gülistan dilinde, altınlar kesede belinde, umudu seher yelinde *"Benim de bir ilim, obam vardı; bir de telli duvaklı gelinim. Gidip bir göreyim."* demiş.

Tan ağarmaya başlayınca çalıştığı üç arkadaşıyla birlikte yola koyulmuş. Ben diyeyim üç gün, siz deyin üç sene gitmişler ve bir ırmağın başına varmışlar. Irmağın başında bilge olduğu her halinden belli, tatlı dilli, gün görmüş bir ihtiyar varmış. Ak sakallı ihtiyar *"Balı yağa katarım. Baldan sözler satarım. Kötülüğü yularından tutar, Kafdağı'nın arkasına atarım. Ah evlatlarım ben de ne laflar var lakin her sözümü bir altına satarım. Hikmetli sözler söyler size iyilik ederim."* demiş. Garip Oğlan hemen elini kesesine atmış. *"Ben altınımın birisini verip bu ihtiyardan bir söz öğreneceğim."* demiş. Arkadaşları *"Aman yanlış iş etme. İhtiyarın peşinden gitme. Yirmi beş senede üç altın kazandın, onu da bu ihtiyara mı vereceksin?"* diye yalvarmış yakarmışlar ama nafiye. Garip Oğlan'ın yüreğini merak sarmış bir kere...

"Al altını, söyle sözü ihtiyar!" demiş Garip Oğlan. Yaşlı adam *"Geçidini bilmediğin suya girme."* demiş sessizce. Garip Oğlan: *"Ak yüzlü güzel dedem. Şimdi ben nasıl edem? Ben bu sözü biliyordum. Altınımı geri ver madem."* dese de ihtiyar, *"Ah evladım, ah! Ben de ne sözler var bir bilsen?"* deyince yine dayanamamış bizim Garip. Çekse de yirmi beş sene zahmet, ikinci altını da vermiş ihtiyara. Ak sakallı dedenin sözü yine kısa olmuş: *"Üzerine vazife olmayan işe karışma. Sorulmadıkça cevap verme."* Yine içi yanmış Garip'in. İkinci altın da gidince *"Bari tek altınım kalsın. İhtiyar sen ne yamansın."* demiş. Bizim ihtiyar alttan girmiş üstten çıkmış, manalı manalı Garip'in yüzüne bakmış, maksadı üçüncü altını da almakmış. Ne yapıp edip Garip Oğlan'ı inandırmış. Üçüncü altına karşılık söylemiş son sözünü: *"Akşamdan kızarsan sabaha kadar sabret."* Bizim Garip ne bilsin işin iç yüzünü...

Yirmi beş sene gurbet gezmiş, ne eziyetler çekmiş, kazandığı üç altını kaybedince içine hüznün çökmüş. Üzgün üzgün giderken bir ırmak çıkmış

önlere. Arkadaşları hemen dalmışlar suya ama Garip kapılmış korkuya. “Bir altın verdim ben, bulmadan sığ yerini ırmağın girer miyim hiç suya?” demiş. İki arkadaşı boğulurken suda, bizim Garip’e yardım etmiş Hüda. Bulmuş suyun geçidini, geçmiş karşıya...

Akşam olmak üzereyken dumanı tüten bir ev görüp dalmış içeriye. Bir de ne görsün! İçeride orta yaşlı bir adam oturuyormuş. Adamın yanında bir ala tazı bağlıymış. Karşısında da zincirlenmiş bir kadın. “Hoş geldin ey âdemoğlu!” deyip buyur etmiş Garip’i. Kırk kap yemek getirmiş sofraya, kırk kat yatak sermiş ortaya. Garip Oğlan bir ara içinden “Bu tazı ne? Bu kadın kim? Ben bir tek kişiyim kırk kap yemek neyime? Kırk kat yatak niye?” diye sorayım demiş ama ihtiyarın ikinci öğüdü çınlamış kulağında. Yemeği yemişler. Ev sahibi tazıdan arta kalan yemeği kadına vermiş, yemekten sonra da bir testi suyu kafasından devirmiş. Garip bu işe akıl erdiremese de hiçbir şey sormadan yatağına girmiş. Uyumuşlar, uyanmışlar; sabah olmuş, gün doğmuş. Garip Oğlan “Bana müsaade...” deyip yola koyulmuş. Ev sahibi şaşırmış: “Yolcu! Sen ‘bu kadının suçu ne?’ diye neden sormadın?” demiş. Garip: “Üzerime vazife değil diye sormadım. Elbet vardır bir sebebi.” diye karşılık vermiş. Adam: “Zaten sorsaydın, öldürecektim seni. Bu güne kadar soranlar elimden giydi kefeni. Sevdim garip yolcu seni. Öyleyse şimdi dinle beni.” demiş ve başlamış anlatmaya:

“Ben bu yaylaların ağasıydım. Günün birinde kırk eşkıya geldi, yaylayı bastı. Ellerimi bağlayıp beni çama astılar. Hanımuma kötülük ettiler. Geldikleri gibi gittiler. Ben de hanımuma ‘Gel ellerimi çöz. Nereye saklandılarsa bu zalimleri bulalım. Zorbalardan öcümüzü alalım!’ dedim ama ellerimi çözmedi. Ala tazıma hay ettim. O geldi beni kurtardı. Bu yüzden tazıyı ödüllendiriyor, kızgınlığımdan kadını da cezalandırıyorum.”

Ev sahibi sevmiş bir kere bizim Garip’i. Elbet vardır bunun da bir hikmeti. Giderken bir at, bir mavzer ve bir heybenin iki gözü dolusunca altın verip uğurlamış.

Az gitmiş, uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş. Bilmem üç ay sonra, bilmem üç yıl sonra köyüne varmış. Yolun kenarına durmuş. Bir de bakmış ki Allı Gelin Gülistan, giymiş kara bir fistan; ellerinde güğüm, sırtında testi suya gidiyormuş. “Dur bakalım.” demiş içinden Garip, “Hanımuma bir laf atayım, beni tanıyabilecek mi?” Aradan yıllar geçmiş ne de olsa...

“Çay başında duran gelin
Şavkı suya vuran gelin
Bir su doldur da içeyim
Yanımdaki çaydan gelin.”

Gülistan hemen cevap vermiş:

“Karşı dağın öniü ada
Ben suyumu vermem yâda
Belki gönlün haramzade
İç suyunu git yoluna.”

Bu cevabı alan Garip, hanımının kendisini tanımadığını anlamış ve gece olunca evine gitmeye karar vermiş. Gece karanlığında evine yaklaşmış. Nasıl olsa kendi evim deyip pencereden şöyle bir bakmış. Evlendikleri gece hediye ettiği parlak taş evin ortasında duruyormuş. Gülistan da delikanlı bir oğlana sarılmış, uyuyormuş. Garip hemen mavzeri doğrultmuş ve ikisini birden öldürmek istemiş ama yoldaki ihtiyarın “Akşamdan kızarsan sabaha kadar sabret.” öğüdünü hatırlayıp vazgeçmiş. Yine de içi rahat etmemiş. “Bir yolunu bulup yanında yatan kişinin kim olduğunu öğrenmem lazım.” diye düşünmüş. Camı tıkladığı uyandırmış Gülistan’ı, dökmüş içindeki destanı:

“Aydır gelin, uydur gelin
Dağı taşı yandır gelin
Yanımdaki yatan yiğit
Kocan mıdır, nendir gelin?”

Yattığı yerden doğrulmuş Allı Gelin ve vermiş cevabı:

“Aydırmışım, uydurmuşum
Dağı taşı yandırmışım
Yanımda yatan yiğidi
Ak sütümle emzirmişim”

Meğer Allı Gelin’in yanında yatan Garip’in öz oğluymuş. Bu duruma çok sevinen Garip, sabah olunca kendisini tanıtmak üzere oradan ayrılmış...

Ay batmış, gün doğmuş. Allı Gelin gördüklerini hayra yormuş ama yine de içi bir hoşmuş. O düşünürken olup biteni, çeşmedeki testi dolmuş. Garip oğlanın sesi duyulmuş:

“İstanbul’dan gelir tatar
Kamçısını yana tutar
Garip Oğlan nerde yatar?
Kondur beni Allı Gelin”

Sesin geldiği yana dönmüş, dikkatlice bakmış yüzüne ve tanımış kocasını. İki gündür kendisine kinayeli sorular soran bu yiğidin eşi olduğunu anlayınca bakın nasıl cevap vermiş:

*“İstanbul’dan gelir tatar
Kamçısını yana tutar
Garip oğlan handa yatar
Kondururum yiğit seni.”*

Sarmaş dolaş olmuşlar, ağlaşmışlar. Babası, oğlu ve hanımı birbirlerine kavuştukları için Allah’a şükretmişler ve mutluluk denilen ülkeye gitmişler.

Geçen gün bir çift turna gördüm.² “Nereye gidiyorsunuz?” diye sordum. “Gülistan’ın yanına, Türkmen Gelin’inin ziyaretine gidiyoruz.” dediler. “Benden selam söyleyin. Yakında ben de ziyaretlerine gideceğim.” dedim.

Türkmen Gelin’i nereden biliyor musunuz? Çok yakında, içinizde. Gerisini de siz düşünün artık.

Gökten üç elma düştü; birini yiyen kendinden geçti, birini yiyenin karnı şişti, üçüncü elmanın tadı ekşi. Elime aldım, tadı bala kesti. Sebebini düşünürken bir yel esti, Türkmen Gelin’i yanımızdan geçti... Demek ki o da mutluluğu seçti...

Güvenmeyin dünyanın servetine. Bu masalı dinleyenler (okuyanlar) kavuşsun çocuklarının mürüvvetine. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım ke-revetine.

2 Masalın bitiminde rahmetli annem kendince güncelleme yapar, bizi masalın içine çekerdi. Aklımda kaldığı kadariyle bu masal için söylediklerini, masalın bitiminde yazdım.